

ALUEVALITUS	Kivijärven kunnanhallituksen päätös 21.1.2026 § 6
VALITTAJA	Kivijärven kunta, Virastotie 5 A, 43800 KIVIJÄRVI, kunta@kivijarvi.fi
VALITUKSENKOHDDE	Keski-Suomen aluevaltuuston päätös 9.12.2025 § 97 sosiaali- ja terveydenhuollon palveluverkkotyön toinen vaihe koskien Kivijärven kunnassa sijaitsevan asumisyksikkö Hopearannan lakkauttamista

VAATIMUKSET

Kivijärven kunta vaatii, että Hämeenlinnan hallinto-oikeus

1. ratkaisee päätöksen valituskelpoisuuden
2. mikäli päätös katsotaan valituskelpoiseksi, kumoaa päätöksen lainvastaisena tai
3. palauttaa asian Keski-Suomen hyvinvointialueelle uudelleen valmisteltavaksi
4. määrää päätöksen täytäntöönpanokieltoon, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu

PÄÄTÖKSEN LUONNE JA VALITUSKELPOISUUS

Aluevaltuuston päätöksen valituskelpoisuus määräytyy hallintoprosessilain 6 § mukaan. Vain valituskelpoinen päätös voidaan ottaa tutkittavaksi. Päätökseen, joka koskee ainoastaan valmistelua ja täytäntöönpanoa, ei saa hakea muutosta.

Palveluverkkotyön toisen vaiheen hyväksymistä koskevan päätöksen tarkoituksena on ollut sitä valmistelevien päätösten mukaan mahdollistaa palveluverkkotyön toisen vaiheen suunnitelman toimeenpanon mahdollistaminen vuoden 2026 alusta siten, että kustannustaso sopeutetaan rahoituksen tasolle. Hyvinvointialueen heikentynyt taloustilanne johti päätöksen valmisteluajataulun tiivistämiseen, jotta palveluverkkotyön toisen vaiheen toimeenpano voisi alkaa vuoden 2026 alusta. Päätöksen toimeenpanon aikataulu puoltaisi sitä, että päätös on tarkoitettu muutoksenhakukelpoiseksi lopulliseksi päätökseksi. Toisaalta päätöksellä hyväksytty palveluverkkotyön toinen vaihe sisältää paljon avoimeksi jääviä ja vaihtoehtoisia ratkaisuja ja toimintatavoitteita, joiden osalta lopullisesta ja muutoksenhakukelpoisesta päätöksestä ei valittajan käsityksen mukaan ole kysymys.

Päätöksestä ei käy selkeästi ilmi, mistä palveluverkkotyön hyväksymisellä on tosiasiallisesti päätetty. Hallintolain 44.1 § 3-k mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin päätös oikeuttaa tai velvoittaa tai miten asia on muutoin ratkaistu.

Päätös ei ole hallintolain vaatimalla tavalla riittävästi yksilöity, jotta sen perusteella voitaisiin saada selko, mitä päätöksellä on lopullisesti tavoiteltu eli miltä osin päätös on suunnitelmassa vain valmistelua ja miltä osin on päätetty lopullisesti palveluverkkotyön sisältämistä toimenpiteistä. Konkreettiset päätöksen seuraamukset on hallintolain mukaan yksilöitävä, jotta mahdollinen muutoksenhaun tarve voidaan selvittää. Jos päätöstä ei yksilöidä hallintolain edellyttämällä tavalla, tulee tarkempi yksilöity ja muutoksenhakukelpoinen päätös tehdä

myöhemmin. Nyt päätöksen seuraamukset jäävät suurelta osin avoimiksi lukuun ottamatta tiettyjen toimipisteiden muuttamista tai lakkaamista.

Päätöksessä todetaan, että sen toimeenpano tapahtuu aluehallituksen poliittisessa ohjauksessa. Aluehallituksen muille toimielimille tai viranhaltijoille antamat ohjeet eivät ole muutoksenhakukelpoisia päätöksiä. Päätöksen aluevaikutukset ovat niin laajat, että päätöksen täytäntöönpano rajaamalla valitusoikeuden ulkopuolelle viittaamalla annettuihin sisäisiin määräyksiin ym. olisi oikeusvaltioperiaatteen vastaista ja vaarantaisi oikeussuojan saannin.

PÄÄTÖKSEN LAINVASTAISUUS

Päätös on lainvastainen seuraavilla perusteilla:

- aluevaltuusto on ylittänyt toimivaltansa
 - o aluevaltuuston toimivaltaa oli rajoitettu
 - o aluevaltuuston toimivaltajako aluehallituksen kesken jää hallintosäännössä epäselväksi
 - o päätöksen avoimuus ja yksilöimättömyys jättää harkintavaltaa täytäntöönpanoon, jota ei voi siten saattaa lainkäytön kohteeksi
- päätös ei ole riittävän yksilöity eikä perusteltu
 - o päätös ei ole yksilöity ja perusteltu, jotta siitä saisi selon päätöksen oikeus- ja muista vaikutuksista
 - o päätöstä ei ole hallintolain tarkoittamalla tavalla riittävästi yksilöity sen sisältäessä vaihtoehtoisia ratkaisuja/ratkaisumalleja
 - o päätöksen perustelujen yksilöimättömyys johtaa epäloogisuuteen täytäntöönpanossa
- päätös on lainvastainen
 - o päätös ei täytä sen sisältöä koskevia hallintolain vaatimuksia
 - o päätöksen perustuslainmukaisuuden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 § mukaisuuden arviointi ei ole mahdollista päätöksen yksilöimättömyyden vuoksi

VALITUKSEN PERUSTELUT

ALUEVALTUUSTO ON YLITTÄNYT TOIMIVALTANSA

Keski-Suomen hyvinvointialueella on käynnistetty hyvinvointialuelain mukainen arviointimenettely 9/2025. Menettelyn käynnistäminen rajoitti aluevaltuuston harkintavaltaa (HVAL 124 §). Harkintavallan rajoitus koskee sellaisten päätösten tekemistä, joilla on merkittäviä ja pitkäaikaisia vaikutuksia hyvinvointialueen talouteen, ellei päätöksen tekemistä voida välttämättömistä syistä ja asian kiireellisyydestä johtuen lykätä. Päätöksessä ei

perustella, mitkä ovat toimivaltaisen päätöksen edellyttämät välttämättömät ja kiireelliset syyt sille, ettei päätöstä voida lykätä.

Lakiin sisällytetyllä rajoituksella on lain esitöiden mukaan ollut tarkoitus estää hyvinvointialueen talouden heikentyminen entisestään. Erityislakiin kirjatusta aluevaltuuston toimivallan rajoituksesta poikkeaminen edellyttää selkeitä perusteita toimivallan käytölle. Niitä ei ole kuitenkaan päätökseen kirjattu.

Mikäli katsottaisiin, että toimivalta päätöksen tekemiseen olisi ja lainkohdan poikkeamista koskevat edellytykset täyttyisivät, ei hallintopäätöksen perusteluvelvollisuutta voida kuitenkaan sivuuttaa. Vaikka voitaisiin tulkita, että päätöksen perusteleminen mahdollisesti olisi tarpeen yleisen edun edellyttäessä päätöksen välitöntä antamista, on perusteluvelvollisuus olemassa, jos päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön tai tosiasiallisen oikeustilan muutosta. Toimivaltaa koskevan perustelun tarpeellisuus entisestään korostuu, kun ollaan soveltamassa erityislakiin sisältyvästä toimivallan rajoituksesta poikkeamista.

Voimassa olevan hyvinvointialueen hallintosäännön mukainen toimivaltajako aluevaltuuston ja aluehallituksen välillä on epäselvä. Valtuustolla on hallintosäännön mukainen toimivalta hyväksyä strategianluonteinen palveluverkkopäätös, mutta epäselväksi jää, onko konkreettisista palveluverkon muutoksia koskevista toimenpiteistä ollut tarkoitus päättää samalla. Mikäli toimenpiteistä on ollut tarkoitus päättää lopullisesti, ei päätöksentekohetkellä voimassa olleen hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan aluevaltuustolla ole kaikkien, osittain avoimeksikin jääneissä toimenpiteissä toimivaltaa, vaan se kuuluu hallintosäännön sisältämässä määräyksessä aluehallitukselle. Päätöksen yksilöimättömyyden ja hallintosäännön epäselvyyden vuoksi on mahdotonta tarkistaa, onko aluevaltuustolla ollut toimivalta sen tekemiseen.

Päätöksen avoimuus ja yksilöimättömyys jättää aluehallitukselle harkintavaltaa täytäntöönpanossa, jossa ei ole tarkoitus tehdä uusia hallintopäätöksiä, mikä ei mahdollista oikeussuojan hakemista. Päätöksessä on todettu, että aluehallitus vastaa päätöksen toimeenpanosta. Toimivalta päätöksen tekemiseen tulee kuitenkin olla yksiselitteisesti aluevaltuustolla.

ALUEVALTUUSTON PÄÄTÖS EI OLE HALLINTOLAIN EDELLYTTÄMÄSTI YKSILÖITY EIKÄ PERUSTELTU

Päätöksen sisällöstä jää epäselväksi, mitä on päätetty lopullisesti ja mistä asioista on päätetty ainoastaan suunnitelmatasolla. Tarkoituksena on kuitenkin ollut, että päätös sisältää muutoksenhakukelpoisen asiaratkaisun. Päätöksestä olisi käytävä ilmi ymmärrettävästi ja selkeästi, miten asia on ratkaistu. Päätös ei ole riittävän yksilöity silloin, kun se sisältää vaihtoehtoisia ratkaisuja/ratkaisumalleja. Tämän päätöksen konkreettiset vaikutukset jäävät avoimiksi ja osittain sisältävät useitakin toteutumisvaihtoehtoja. Päätökseltä edellytettävä tiedonvälitystehtävä ei täyty yksittäisille kunnille eikä yleiseen tiedontarpeeseen.

Perustelujen tulisi ensisijaisesti informoida siitä, mikä aluevaltuuston päätöksen sisältö asiassa on. Päätöksen sanamuoto ja perustelut ovat riittämättömät ja epäselvät sekä vaarantavat oikeusturvan. Päätöksen perustelut ovat myös epäloogisia suhteessa päätöksen lopputulokseen, eivätkä ne vastaa ratkaisun pohjana olevia tosiseikkoja.

Valituksenalaista päätöstä on perusteltu pääsääntöisesti yleisestä elämänkokemuksesta arvioiden epärealistisilla säästötavoitteilla. Tämä on ollut mahdollista vain tukeutumalla valtion viimekätiseen vastuuseen huolehtia riittävästä terveyspalveluista. Selvitysten perusteella ei voida tulla siihen tulokseen, että säästötavoitteet olisivat sillä tavoin realistisia, että niillä voitaisiin tosiasiasa perustella palveluverkkoa koskevaa päätöstä. Aluevaltuusto on päätöstä tehdessään ollut tietoinen, että hyvinvointialueella ei ole edellytyksiä huolehtia riittävästä ja lainmukaisista terveyspalveluistaan alueellaan. Käytännössä pääasiallinen vaikutin päätöksen hyväksymiselle on ollut uhka hyvinvointialueen arviointimenettelyn seurauksista ja siitä, että menettely johtaa ennen pitkää aluejakoselvityksen käynnistymiseen, vaikka sitä ei päätöksessä mainita.

ALUEVALTUUSTON PÄÄTÖS ON LAINVASTAINEN

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) edellyttää, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava ”*sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää*”. Päätöksessä ei ole otettu huomioon lain tarkoittamalla tavalla **asiakkaiden eli yksilötason** tarvetta. Myös perustuslaki turvaa jokaiselle oikeuden riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin eli tiedossa tulee olla, mitkä ovat tosiasiasa käytettävissä olevat palvelut, jotta niiden lainmukaisuus ja riittävyys voidaan arvioida. Kivijärven ikääntyneiden ympärivuorokautisen asumisyksikkö Hopearannan kustannustaso ei poikkea keskimääräisestä tasosta, jolloin yksikön lopettaminen ei tuota tavoiteltuja kustannussäästöjä.

Mikäli päätös on tarkoitettu strategiseksi linjanvedoksi, tulee näistä suunnitelluista muutoksista päättää vielä uudella valituskelpoisella hallintopäätöksellä. Aluevaltuuston päätöksen valmistelua koskevassa Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnan päätöksessä 13.11.2025 on todettu, että uusi mahdollinen hallintopäätös palveluverkkotyön toisessa vaiheessa on tarpeen mm. toimintaympäristön, lainsäädännön ja rahoituksen muuttuessa, ei muutoin. Siten aluevaltuuston päätös on ensisijaisesti tarkoitettu lopulliseksi valituskelpoiseksi asiaratkaisuksi.

Perustuslain vastaisuus

Perustuslain 19 § edellyttää, että julkinen valta turvaa jokaiselle riittävät sosiaalipalvelut. Asumispalveluyksikön lakkauttaminen Kivijärveltä heikentää olennaisesti palvelujen tosiasiallista saatavuutta erityisesti iäkkäiden ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden osalta. Pelkät taloudelliset säästöt perusteina eivät oikeuta näin merkittävää heikennystä sosiaalipalveluihin.

Perustuslain 68:n mukainen **yhdenvertaisuus ei toteudu**, kun Kivijärven asukkaat asetetaan eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella verrattuna muiden kuntien asukkaisiin. Perustuslain 9§ mukaan **jokaisella on oikeus valita asuinpaikkansa**, vaikka päätös ei muodollisesti pakota ketään muuttamaan, se tosiasiallisesti pakottaa asumispalvelua tarvitsevat henkilöt siirtymään toiseen kuntaan tai kauas omasta elinympäristöstään. **Kun asumispalvelua ei ole saatavilla omassa kunnassa, kotipaikan valinnanvapaus menettää merkityksensä niille henkilöille**, jotka palvelua tarvitsevat. Hyvinvointialueen aluevaltuuston päätös on myös **itsemääräämisoikeuden loukkaus**, se poistaa asiakkailta mahdollisuuden valita missä ja millaisessa ympäristössä hän elää ja heikentää mahdollisuutta osallistua omaa elämää koskevaan päätöksentekoon. Päätös sivuuttaa asiakkaan tahdon ja yksilöllisen tilanteen ja kohtelee asiakkaita pelkästään kustannuseränä, mikä on vastoin sosiaalihuollon perusperiaatteita.

Perustuslain 22 § velvoittaa viranomaisia turvaamaan perusoikeuksien toteutumisen. Päätöksessä ei ole osoitettu, miten perusoikeudet toteutuvat asumispalveluyksikön lakkauttamisen jälkeen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vastaisuus

Lain 7 § edellyttää, että palvelut järjestetään väestön tarpeet ja alueelliset olosuhteet huomioon ottaen. Kivijärvi on harvaan asuttu alue, jossa on pitkät etäisyydet tekevät palvelujen keskittämisestä tosiasiallisesti kohtuuttoman.

Lain 8 § edellyttää palvelujen yhdenvertaista saatavuutta koko hyvinvointialueella. Viimeisen asumispalveluyksikön lakkauttaminen johtaa palvelujen epätasa-arvoiseen jakautumiseen.

Sosiaalihuoltolain vastaisuus

Sosiaalihuoltolain 4 § mukaan asiakkaan etu on ensisijainen. Päätöksessä etua ei ole punnittu suhteessa taloudellisiin säästöihin. Säästöt ei voi syrjäyttää asiakkaan etua, kun kyseessä on haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä.

Sosiaalihuoltolain 5 § edellyttää, että palvelut vastaavat todelliseen palvelutarpeeseen. **Palvelutarve ei poistu asumispalveluyksikön lakkauttamisen myötä, vaan siirtyy muualle aiheuttaen lisäkustannuksia ja haittaa asiakkaille.**

Hallintolain vastaisuus

Hallintolaki 6 § suhteellisuus- ja tarkoitussidonnaisuus periaatteet eivät täyty, koska säästöjä haetaan keinolla, joka aiheuttaa merkittäviä ja kohtuuttomia haittoja.

Hallintolain 31 § mukainen **selvittämisvelvollisuus on laiminlyöty**. Päätöksen valmistelussa ei ole riittävästi arvioitu:

- perusoikeuksien toteutumista
- vaikutuksia asiakkaiden toimintakykyyn ja hyvinvointiin

- omaisten ja läheisten asemaa
- kuljetus- ja kokonaiskustannuksia

Viimeisen palveluyksikön lakkauttaminen

Kyseessä on viimeinen asumispalveluyksikkö Kivijärvellä, mikä tekee päätöksestä erityisen ongelmallisen perusoikeuksien ja palvelujen saavutettavuuden näkökulmasta; **edellyttää korostettua huolellisuutta, yksityiskohtaista vaikutusarviointia ja painavia perusteita.** Pelkkä säästötavoite ei täytä tätä vaatimusta. Kyse ei ole palveluverkon tavanomaisesta sopeuttamisesta, vaan koko palvelumuodon poistamista paikkakunnalta. **Kivijärven Hopearannan asumispalveluyksikön kustannustaso ei poikkea keskimääräisestä tasosta, jolloin yksikön lakkauttaminen ei tuota tavoiteltuja kustannussäästöjä.** Oikeuskäytännössä viimeisen lähipalvelujen poistamista on pidetty erityisen ankarasti arvioitavana toimenpiteenä.

TÄYTÄNTÖÖNPANOKIELTO

Valittaja pyytää, että päätöstä ei laiteta lainvastaisena, yksilöimättömänä ja puutteellisesti perusteltuna täytäntöön. Täytäntöönpano aiheuttaisi vakavaa haittaa kunnalle ja alueen asukkaille sote-palvelutarjonnan supistumisena pysyvästi.

Täytäntöönpanokielto on välttämätön asian selvittämiseksi niin, että kuntien ja alueen asukkaiden oikeussuoja tulee turvattua. Ilman täytäntöönpanokieltoa valituksen käsittely menettäisi merkityksensä ja täytäntöönpanokiellon turvin voidaan turvata tilanteen säilyminen muuttumattomana päätöksen lainvoimaisuuteen saakka.

JOHTOPÄÄTÖS

Edellä esitetyillä perusteilla Keski-Suomen aluevaltuuston 9.12.2025 tekemä päätös (§ 97) on lainvastainen. Päätös on tehty ilman toimivaltaa, aluevaltuusto on ylittänyt harkintavaltansa päätöstä tehtäessä eikä päätös vastaa hallintolain muotovaatimuksia ja on muutoinkin lainvastainen.

KIVIJÄRVEN KUNNANHALLITUS

Pekka Helppikangas

Kunnanjohtaja